

ΕΙΡΗΝΗ ΧΙΩΤΗ

«Η Καρυάτιδα δεν είναι απλά ένα γλυπτό· είναι μια πληγή που παραμένει ανοιχτή»

Πώς θα ήταν, άραγε, αν μια από τις Καρυάτιδες αποκτούσε φωνή και αφηγούνταν την ιστορία της στα παιδιά; Αυτό το πρωτότυπο και συγκινητικό ερώτημα βρίσκεται στον πυρήνα του νέου βιβλίου της συγγραφέα **Ειρήνης Χιώτη**, που δίνει ζωή σε ένα από τα πιο εμβληματικά σύμβολα του ελληνικού πολιτισμού. **Μέσα από τη ματιά της «ξενιτεμένης» Καρυάτιδας, «Η Επιστροφή του Κενού» μιλά για τη μνήμη, τη νοσταλγία, την απώλεια, αλλά και τη διαχρονική ανάγκη της επιστροφής.** Με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου, η συγγραφέας μιλά για την έμπνευση πίσω από το έργο, τη σχέση των παιδιών με την πολιτιστική κληρονομιά και τον τρόπο με τον οποίο η λογοτεχνία μπορεί να φωτίσει ακόμη και τα πιο σύνθετα ιστορικά ζητήματα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΡΑΜΟΥΤΑ

Η ηρώιδα σας είναι ένα μάρμαρο· κι όμως ο αναγνώστης τη νιώθει σχεδόν ανθρώπινη. Πώς γεννήθηκε η ιδέα, η αφηγήτρια της ιστορίας να είναι η ίδια η Καρυάτιδα;

Η ιδέα γεννήθηκε από μια σκέψη που με συντροφεύει πολλά χρόνια, όσο ζω μακριά από την Ελλάδα. Υπάρχουν στιγμές που η απόσταση από την πατρίδα (Αθήνα, Κάρπαθος) δεν μετρείται σε χιλιόμετρα, αλλά σε αναμνήσεις, εικόνες, μια βαθιά αίσθηση νοσταλγίας για έναν τόπο όπου ανήκεις. Κάπως έτσι γεννήθηκε η σκέψη για την Καρυάτιδα.

Η Καρυάτιδα υπάρχει εδώ και δυόμισι χιλιάδες χρόνια, αλλά λείπει πάνω από δύο αιώνες από τον τόπο γέννησής της. Ήθελα να δώσω φωνή σε ένα σύμβολο που, παρότι είναι φτιαγμένο από μάρμαρο, κουβαλά μέσα του τη μνήμη ενός ολόκληρου πολιτισμού. Η Καρυάτιδα δεν είναι απλά ένα γλυπτό· είναι μια πληγή που παραμένει ανοιχτή, ένα σύμβολο όλων των Ελλήνων που βρέθηκαν μακριά από την πατρίδα τους, είτε από επιλογή είτε από ανάγκη και, όπως τόσοι Έλληνες της διασποράς, κουβαλά μέσα της τη μνήμη της Ελλάδας και τη βαθιά επιθυμία της επιστροφής.

Στην ιστορία, η επιστροφή της Καρυάτιδας παρουσιάζεται όχι απλά ως μια

πολιτική νίκη, αλλά ως μια πράξη αποκατάστασης μιας πληγής ή μιας φυσικής τάξης πραγμάτων. Με το αίτημα επιστροφής των Γλυπτών να βρίσκεται ξανά στο επίκεντρο της διεθνούς συζήτησης, πιστεύετε ότι η λογοτεχνία μπορεί να συμβάλει σε αυτή τη συζήτηση με τρόπο που δεν μπορούν η πολιτική ή η διπλωματία;

Η πολιτική, η διπλωματία και το διεθνές δίκαιο είναι απαραίτητα εργαλεία για την επίλυση τέτοιων ζητημάτων, όμως συχνά μιλούν τη γλώσσα των επιχειρημάτων, των διαπραγματεύσεων και των συμφερόντων. Η λογοτεχνία, αντίθετα, μιλά τη γλώσσα της ανθρώπινης εμπειρίας και του συναισθήματος, δεν προσπαθεί να κερδίσει μια διαμάχη· προσπαθεί να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε βαθύτερα τι διακυβεύεται από πίσω.

Στο βιβλίο, η επιστροφή της Καρυάτιδας δεν παρουσιάζεται ως θρίαμβος αλλά ως αποκατάσταση μιας ενότητας που κάποτε διαμελίστηκε. Η επανένωσή της με αυτό το σύνολο αποκτά μια σημασία που ξεπερνά την πολιτική. Αγγίζει ζητήματα ταυτότητας, μνήμης και πολιτιστικής συνέχειας. Ένα μυθιστόρημα δεν μπορεί να υπογράψει μια συμφωνία ούτε να αλλάξει μια κυβερνητική απόφαση. Μπορεί όμως να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο

οι άνθρωποι βλέπουν ένα θέμα, και αυτό συχνά αποτελεί το πρώτο βήμα για κάθε μεγάλη αλλαγή.

Ένα από τα πιο σκληρά κεφάλαια είναι η περίοδος της Οθωμανικής κυριαρχίας, όταν το Ερέχθειο μετατρέπεται σε χαρέμι. Γιατί επιλέξατε να σταθείτε τόσο έντονα σε αυτή τη λιγότερο γνωστή ιστορική στιγμή;

Προσωπικά δεν μπορούσα να ανεχτώ το ότι ένα μνημείο λατρείας μπορούσε κάποιος να το μετατρέψει τόσο εύκολα σε έναν μη ιερό χώρο. Ένα οικοδόμημα που δημιουργήθηκε για να υπηρετεί τη λατρεία και να εκφράζει τα ιδανικά ενός πολιτισμού, προσαρμόστηκε σε εντελώς διαφορετικές χρήσεις, ακολουθώντας τις αλλαγές της Ιστορίας. Για την Καρυάτιδα, αυτή η περίοδος είναι ιδιαίτερα οδυνηρή, όχι επειδή αλλάζει απλά η χρήση του κτηρίου, αλλά επειδή βλέπει να απομακρύνεται ακόμα περισσότερο ο κόσμος που γνώριζε. Κι όμως παραμένει στη θέση της, παρατηρεί, θυμάται και επιβιώνει. Και ίσως αυτό να είναι ένα από τα κεντρικά μηνύματα του βιβλίου: ότι η μνήμη μπορεί να αντέξει ακόμα και όταν όλα γύρω της αλλάζουν.

Τι θα θέλατε να κρατήσει ένα παιδί όταν κλείσει το βιβλίο; Πιστεύετε ότι μια αφήγηση όπως αυτή μπορεί να λειτουργήσει ως «γέφυρα» για τον πολιτισμό και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στο μέλλον που καλούνται να χτίσουν;

Θα ήθελα ένα παιδί, όταν κλείσει το βιβλίο, να μη θυμάται μόνο τα ιστορικά γεγονότα ή τις περιπέτειες της Καρυάτιδας, αλλά να νιώσει ότι η πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι κάτι μακρινό, παγωμένο ή ξένο. Να καταλάβει ότι τα μνημεία, τα έργα τέχνης και οι ιστορίες του παρελθόντος δεν είναι απλώς κομμάτια μιας άλλης εποχής· είναι φορείς μνήμης που μας

βοηθούν να κατανοήσουμε ποιοι είμαστε και από πού ερχόμαστε. Ελπίζω επίσης να κρατήσει την αξία της ενσυναίσθησης. Μέσα από τη φωνή της Καρυάτιδας, το παιδί καλείται να δει τον κόσμο μέσα από τα μάτια ενός άλλου, να νιώσει τον πόνο του αποχωρισμού, την αδικία της βίας, τη δύναμη της μνήμης και τη σημασία τού να ανήκεις κάπου. Αυτά είναι συναισθήματα βαθιά ανθρώπινα και διαχρονικά.

Πιστεύω ότι μια αφήγηση όπως αυτή μπορεί πράγματι να λειτουργήσει ως γέφυρα ανάμεσα στα παιδιά και την πολιτιστική τους κληρονομιά. Τα παιδιά συνδέονται με τις ιστορίες πολύ πιο εύκολα απ' ό,τι με τις ημερομηνίες και τα ιστορικά στοιχεία.

Αν μέσα από αυτό το βιβλίο ένα παιδί αγαπήσει λίγο περισσότερο την ιστορία του τόπου του, πεισματώσει για το τι του ανήκει ως Έλληνας ή Ελληνίδα, σεβαστεί περισσότερο τα μνημεία του και συνειδητοποιήσει ότι η πολιτιστική κληρονομιά είναι μια ευθύνη που περνά από γενιά σε γενιά, τότε το βιβλίο θα έχει πετύχει τον σκοπό του.

ΔΕΝ ΕΠΕΣΤΡΕΨΕ ΑΠΛΑ ΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑ ΕΠΕΣΤΡΕΨΕ ΜΙΑ ΑΠΟΥΣΙΑ

«Η Επιστροφή του Κενού» της Ειρήνης Χιώτη
δίνει φωνή στο μάρμαρο και τη μνήμη.
Η επιστροφή που δεν είναι ταξίδι. Είναι δικαίωση.

Η Καρυάτιδα
αφηγείται
τη δική της ιστορία.
Ένα συγκλονιστικό
αφήγημα ανάμεσα
στην ιστορία,
τη μνήμη
και τη φαντασία.

Εκδόσεις 24γράμματα | www.24grammata.com

Πωλείται σε όλα τα βιβλιοπωλεία